ÇITIR ÇITIR FELSEFE

4. BASKI

Brigitte **Labbé** - P.-F. **Dupont-Beurier**

ANLAŞMAK VE ANLAŞAMAMAK

Resimleyen: **Jacques Azam**

günışığı kitaplığı

ÇITIR ÇITIR FELSEFE

Hayatı anlatan kitaplar

Dünya çocukları bu diziyi okuyor! Yaşamı ve dünyanın işleyişini anlamaya çalışan çocuklara, temel kavramları, doğru sorular sorarak düşündüren dizi, gerçek yaşamdan birçok ilginç örnekle dolu. Çocuklar, öğretmenler ve anne babalar, her kitapta farklı bir kavram üzerine birlikte düşünüyor, birlikte konuşuyorlar.

ANLAŞMAK VE ANLAŞAMAMAK

Kimileri için güzel olan, kimileri için çirkindir; bazıları için kötü olan, diğerleri için kötü olmayabilir... Burada adil bulduğumuz, ama başka yerde haksızlık sayılan şeyler vardır; bugün yasak olana, yarın belki de izin verilir... Yüzlerce ve yüzlerce şey konusunda insanlar aynı fikirde değildir, ama bir anlaşmazlıktan diğerine, yeni bakış açıları, fikirler, düşünceler, görüşler oluşur.

Dizinin 30. kitabı, çocukların karşılaştığı farklı görüşlerden ve deneyimlerden örnekler vererek "anlaşmak" ve "anlaşamamak" konularını tartışıyor.

günışığı kitaplığı

ISBN: 978-605-9405-31-7

ÇITIR ÇITIR FELSEFE

Brigitte **Labbé** - P.-F.**Dupont-Beurier**

ANLAŞMAK VE ANLAŞAMAMAK

Resimleyen: **Jacques Azam**
Türkçesi: **Azade Aslan**

günışığı kitaplığı

İÇİNDEKİLER

Her şey yavan 3
Bu akşam müzik yok 5
1523 + 96 = ... 7
Kafa yor Fatma, kafa yor! 9
Her şey biter 10
Mina haykırıyor, Levent tartışıyor 11
Selin mi, Karolin mi? 13
Bu ne güzellik! 15
Kurnazlar hapishanesi 17
Herkesin zevki kendine 19
Herkesin fikri kendine mi? 21
Sizinle gelebilir miyiz? 23
Anlaştık! 26
Dümdüz gitmek olanaksız 28
Fikrini değiştirdin mi? 30
Aa, korkak tavuk! 31
Ölüm tehlikesi 33
Televizyonda öyle dediler 33
Herkes yürüyüşe! 35
Evet mi, hayır mı? 37

Her şey yavan

"Futbol oynamak ister misin?"

"Olur, tamam."

"Yoksa bir değişiklik yapıp, kart mı oynasak?"

"Tamam."

"Pişti mi, pis yedili mi?"

"Nasıl istersen."

"Hımm... yani, o zaman, pişti?"

"Olur."

"Hava güzel, dışardaki masada oynayalım."

"İyi fikir."

"Sonra da sinemaya gidebiliriz."

"Tamam."

"Ben çizgi film izlemek istiyorum, ya sen?"

Sorunun yanıtını tahmin etmek zor değil... Ama Leo artık dayanamıyor. Akşam annesine ve babasına, *"Oktay beni sinir ediyor, her şeye sürekli evet diyor, her zaman benimle aynı fikirde, bir süre sonra bu çok sıkıcı oluyor,"* diye yakınıyor.

Leo siyasetten, kızlardan, öğretmenlerden, müzik gruplarından, balinaların neslinin tükenmesinden falan konuşmayı seviyor. Ama Oktay'la gerçek anlamda sohbet etmek olanaksız: Oktay onunla hep aynı fikirde. Leo sıkılıyor, her şeyin zevksiz ve yavan olduğunu hissediyor. Oktay'ın ona, *"Bu konuda kesinlikle aynı fikirde değilim,"* dediğini duymayı hayal ediyor. Böylece nihayet, dişe dokunur bir şeyler konuşulurdu!

Bu akşam müzik yok

Piyanist, çalmayı ansızın bırakıp ayağa kalkıyor.

"Hayır, hayır, hayır. Çok erken giriyorsun," diyor şarkıcıya.

Baştan alıyorlar.

"Katılmıyorum," diyor trompetçi. "Asıl sen yavaşsın."

"Bence, daha da yavaşlamamız gerek," diye söze karışıyor gitarist.

"Abartma," diye araya giriyor baterist, "o zaman da ritim kalmaz."

"Mesele, ritim meselesi değil," diye bağırıyor viyolonselci.

Her müzisyenin kendi fikri var. Bir müzik parçası farklı şekillerde yorumlanabilir, çok normal.

Şarkıcı oturup kollarını kavuşturuyor:

"Bu şekilde söylemek benim seçimim."

"Bu şekilde çalmak da benim seçimim," diyor piyanist.

"Bu şekilde çalmak benim seçimim," diyor gitarist.

"Bu şekilde çalmak benim seçimim," diyor baterist.

"Bu şekilde çalmak benim seçimim," diyor viyolonselci.

"O halde ne yapıyoruz?" diye soruyor trompetçi.

Salonda büyük bir sessizlik.

Her biri kendi seçiminde ısrar ederse ne olacak? Her biri, tıpkı kimsenin giremediği, kapıları sıkı sıkı kilitli bir evdeymiş gibi, kendini düşüncesine hapsederse ne olacak? Hiçbir şey. Hiçbir şey olmayacak: Ne müzik,
ne de konser!

1523 + 96 = ...

"1519," diye yanıtlıyor Sedef.

"Hayır," diye bağırıyor Rasim, "1618 eder."

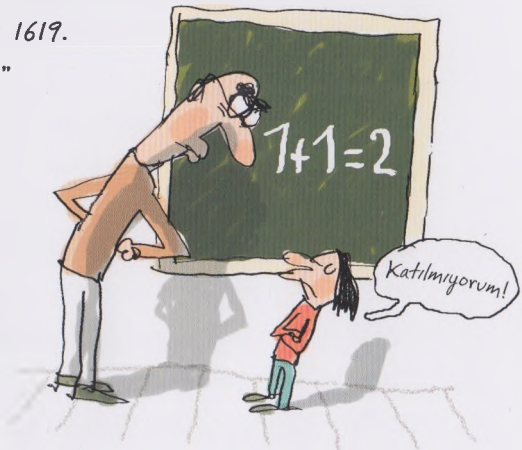
Aden parmak kaldırıyor: "1619," diyor.

Öğretmen, sonucu tahtaya yazıyor: 1619.

"Katılmıyorum," diyor Fatma.

Bütün sınıf gülüyor.

Öğretmen sert bir sesle, "Fatma, yeter!" diyor.

Fatma'nın böyle bir şey söyleyemeyeceğini hepimiz gayet iyi biliyoruz.

Bir toplama işleminde yalnızca tek sonuç vardır. Herkes için, bütün dünyada aynı sonuç geçerlidir. Matematikte anlaşmazlık uzun sürmez: Er geç, doğru sonuç bulunur; bazıları haklı, bazıları haksız çıkar.

Tarih dersi sırasında, Fatma yine başlıyor. Öğretmen, Napolyon'dan söz ederken, Fatma parmak kaldırıyor:

"Öğretmenim, Napolyon'dan söz etme şeklinize katılmıyorum."

Sınıfta sessizlik. Herkes Fatma'nın başına nasıl bir ceza patlayacağını merak ediyor.

Ceza yok.

Öğretmen, insanların dünyasının matematik dünyasıyla hiçbir ilgisi olmadığını biliyor: İnsanların dünyasında bir tarafa haklıları, bir tarafa haksızları ayıramazsınız. Kimileri için güzel olan, kimileri için çirkindir; bazıları için ilginç olan, diğerleri için o kadar ilginç olmayabilir; zalim, iyi ya da kötü de öyle...

Burada adil bulduğumuz ama başka yerde haksızlık sayılan şeyler vardır; bugün yasak olan şeylere yarın belki de izin verilir... Kesin doğrular bulunmaz.

İnsanların dünyasında, herkesin üzerinde anlaşacağı kesin doğru bir yanıt yoktur.

Kafa yor Fatma, kafa yor!

Öğretmen, Fatma'ya dönüp, neden aynı fikirde olmadığını soruyor.

"Napolyon binlerce insanı yemeksiz, botsuz, kalın giysileri olmadan, karda kışta savaşa sürdü. Onun yüzünden binlerce insan öldü."

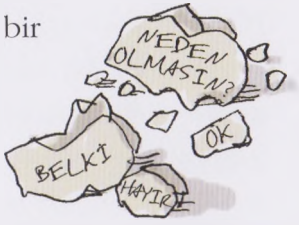
"Peki, sence bütün bunlar, onun Fransa için yaptığı iyi şeyleri silip atar mı?" diye soruyor öğretmen.

Fatma, "Evet, tabii ki," demek istiyor. Düşünüyor.

Öğretmen, "Biraz kafa yor Fatma," diye onu yüreklendiriyor.

Sınıfta parmaklar kalkmaya başlıyor.

Fatma kafa yoruyor, savunacak fikirler arıyor, düşüncesini destekleyen nedenler araştırıyor. Tıpkı, araştırmacı bir arkeoloğun toprağı kazması gibi...

Anlaşmazlıklar, işte bu yüzden yararlıdır:

İnsanı, nedenler aramaya iter. Araştırır, soruşturur, kendimize sorular sorarız. Böyle böyle, bir anlaşmazlıktan diğerine, yeni bakış açıları, fikirler, düşünceler, görüşler oluşur, şekillenir, yıkılır ve yeniden yükselir.

Her şey biter

Bir ülkede siyasi partiler yasaklandığında, bütün gazeteler harfi harfine aynı şeyi yazdıklarında, gazeteciler susturulmaya çalışıldığında, yöneticilerden farklı düşünen insanlar hapse atıldığında, din adamları insanlara farklı fikirlerini ifade

etmeyi yasakladığında, büyük tehlikedeyiz demektir.

İfade özgürlüğü olmadan diyalog biter, düşünce de öyle.

Mina haykırıyor, Levent tartışıyor

Anne, memesini Mina'nın minik ağzından usulca çekip gömleğini ilikliyor. Mina kaşlarını çatıyor, kıpırdanıyor, dudaklarını uzatıyor, başını sağa sola çeviriyor. Ve birden haykırmaya başlıyor. Kulakları sağır edecek bir haykırış bu!

Mina, memeden ayrılmaya kesinlikle karşı. Bu yüzden ağlıyor.

Normal.

"Bir dakika anne, ben

hâlâ açım, uyuyakaldığımı görmedin mi? Şimdi bana yeniden meme ver, durmak istediğimde sana söylerim..." diyecek hali yok.

Birkaç ay sonra, belki de Mina bunu anlatmak için ayaklarını yere vuracak, yerde yuvarlanacak ya da masanın altına saklanacak.

Levent'in annesi, portakal suyunu buzdolabına koyuyor.

"Biraz daha isterim," diyor Levent.

"Ama yarım litre içtin bile," diye yanıtlıyor annesi.

"Öğleden sonra iki saat spor yaptım, susuzluktan ölüyorum."

"O zaman su iç, daha az şekerli."

"İçindekilere bak: Bu portakal suyuna şeker eklenmemiş. Meyvelerin içindeki şekerin de kötü olduğunu söylemeyeceksin ya!" diyor Levent.

"Hayır, ama..."

Levent, annesiyle aynı fikirde değil. Bu yüzden, portakal suyu şişesini vermesi için, annesini ikna etmeye çalışırken nedenler sıralıyor. Haykır-

mıyor, masayı yumruklamıyor, *"Beni seviyorsan portakal suyunu ver,"* türünden dayatmalar yapmıyor.

Dayatmanın, gözyaşlarının, ıslak gözlerin, çığlıkların, tehditlerin, şirinliklerin, surat asmaların, kırıtmaların, kapı çarpmaların dilini herkes bilir; hepimiz bunlara başvururuz. Bunlardan sıyrılmak kolay değildir.

Farklı bir dil kullanmak için, akılcı ve başkalarının da aklına yatan bir dil kullanmak için çaba göstermek kolay değildir.

Selin mi, Karolin mi?

Yarın öğretmen, sınıf başkanı seçimi düzenleyecek.

"Bana oy vermezsen, bundan sonra arkadaşım değilsin," diye bir tehdit savuruyor Selin.

Leyla korkuyor. Selin'in şaka yapmadığını biliyor.

Selin, Lara'ya da, "Sınıf başkanı olmazsam, ailem bana ceza verir," diyor.

Lara ona acıyor. Selin'in ailesini tanıyor, çok sertler.

Ders arasında Selin, seçim kampanyasına devam ediyor: "Elbisen ne kadar güzel Melike!.. Salih, saç modeline bayıldım!" Selin herkese şeker dağıtıyor.

"Babamın, müdürün arkadaşı olduğunu unutmayın; ben seçilmezsem, müdür sinirlenir," diye de ekliyor.

Seçimi kazanmak için, Selin'in kendi yöntemleri var: Korkutmak, kendine acındırmak, yağ çekmek, ayartmak, ziyafet vermek, tehdit etmek...

Selin, arkadaşlarının duygularına, onların hislerine hitap ediyor.

Bu sırada, Karolin kendi programını okuyor. Görüşler ortaya koyuyor: Çantalar için dolaplar almak, ders aralarını kışın kısaltıp baharda uzatmak, kantin sorumlusuna beş farklı menü önermek, zil sesini müzikle değiştirmek, "sınıf kralı ve kraliçesi" yarışması organize etmek, her hafta dünyanın farklı bir köşesinde gerçekleşen bir olay üzerine tartışma düzenlemek...

Seçimi kazanmak için, Karolin'in de kendi yöntemleri var: Ona oy vermeleri için nedenler sunmak, iyi bir sınıf başkanı olacağını kanıtlamaya çalışmak... Karolin, arkadaşlarının zekâsına, onların aklına hitap ediyor.

Bu ne güzellik!

Bay Karga konmuş bir dala,
Koca bir peynir ağzında.

Bay Tilki kokuyu alınca, gelmiş,
Kargayı nasıl tuzağa düşüreceğinin
hesabını yapıvermiş:
"Hey! Günaydın, Sayın Karga.
Bu ne güzellik,
bu ne güzellik böyle!
Ne yalan söyleyeyim, doyamıyorum size.
Şu pırıl pırıl tüylerinize, güzel ötüşünüze...
Bu ormanda bir
güzel daha yoktur
üstünüze."

Devamını herkes bilir: Karga güzel sesini duyuracak olmanın gururuyla, peyniri gagasından düşürür.

Selin'in kurnazlığına karşı Leyla, Lara, Melike, Salih ve bütün ötekiler, tıpkı peyniri düşüren karga gibi, *"Evet, aynı fikirdeyim!"* ya da, *"Evet, sana oy vereceğim!"* mi diyecek? Selin'in onları katakulliye getirmesine izin mi verecekler, yoksa tersine, Karolin'in programıyla mı ilgilenecekler?

Kurnazlar hapishanesi

Birlikus gezegeninde, herkes mutlu mesut yaşıyor. Herkesin güzel mi güzel bir evi var, çayırlar çiçeklenmiş, yiyecek bol. Yine de birkaç haftadır gezegenin sakinleri biraz endişeli. Büyük ve güçlü bir adam olan Zemenon, uzun gri kaftanıyla gezegende volta ata ata, bu mutluluğun uzun sürmeyeceğini duyuruyor. Söylediğine göre, Tarafsızus gezegeninin sakinleri, Birlikus'u yok etmek için silah üretmeye başlamış.

"Suları zehirlemekle başlayacaklar işe," diye uyarıyor Zemenon.

Yavaş yavaş, Birlikus'a korku egemen oluyor.

Ama Zemenon, kalın sesiyle onları yatıştırıyor. Eğer gezegenin başkanı olursa, onları nasıl koruyacağını biliyormuş.

Seçimlerde, Birlikus gezegeninde yaşayanların neredeyse tamamı Zemenon'a oy veriyor.

Zemenon artık bütün güce sahip, emirleriyle herkesi eziyor, dev bir orduyu besleyebilmek için gitgide daha yüksek vergiler istiyor.

Tarafsızuslular, Birlikuslular'ın neden böyle korkunç bir başkan seçtiklerine bir türlü anlam veremiyor.

Zemenon, kurnaz sözleriyle bütün gezegeni korkuttu, herkesi korkuya hapsetti. Zemenon, sözleriyle korku üretti. Korku, Birlikuslular'ın tir tir titreyip, düşünmeyi bırakmalarına yetti.

Zihni uyutmak, zekâyı felç etmek, mantığı öldürmek için, dili kullanmayı iyi bilen söz büyücüleri vardır. Bu yolla kolayca uzlaşı sağlarlar.

Kurnazlıkları fark etmeyi, düzenbazlıkları, aldatmacaları ve dalkavuklukları tespit etmeyi öğrenmek önemlidir. Tehlikeli manipülatörlere kanmamak, düşünmeden onay vermemek için.

Herkesin zevki kendine

Peter, dağda uzun yürüyüşlere, karate filmlerine, polisiye romanlara, makarnaya ve peynire bayılıyor. En sevdiği renk turuncu,

seyahat etmekten nefret ediyor, sık sık başı ağrıyor...

Jale, Rolling Stones (Roling Stons) dinliyor, komedi filmlerine, yüzmeye, felsefe kitaplarına, suşiye ve yoğurda bayılıyor. En sevdiği renk sarı, seyahat etmekten keyif alıyor, çok çabuk üşüyor...

Vildan rap müzik, çikolata ve az pişmiş biftek seviyor...

Dimitri tekno müzik, havuç ve balık seviyor...

Arman mavi gözlü kızları seviyor...

Zeki ise...

Peter, Jale, Vildan, Dimitri, Arman ve Zeki birlikte gayet güzel yaşıyorlar.

Yüzlerce ve yüzlerce şey konusunda insanlar birbirleriyle aynı fikirde değildir.

Yüzlerce ve yüzlerce şey konusunda insanlar aynı fikirde olmaya çalışmazlar ve her şey yolunda gider. Birini üzgün hissetmeye, terlemeye ya da soyut sanatı sevmeye ikna etmeye çalışmak saçmadır.

"Herkesin hisleri kendine, herkesin duyguları kendine, herkesin zevkleri kendine," demekte haklıyız.

Herkesin fikri kendine mi?

"Neden oyunculuğun gerçek bir meslek olmadığını söylüyorsun? Seninle aynı fikirde değilim."

"Çünkü öyle."

"Çünkü öyle." Çat!

İnsanın suratına kapı gibi çarpan bir yanıt.

"Boş ver, herkesin fikri kendine."

"Herkesin fikri kendine." Çat!

Tartışmanın sonunu getiren üç sözcük.

Herkes kendi fikriyle kendi evine.

Kimileri şöyle diyecektir: *"Bravo! Bakın, nasıl da başkalarının görüşlerini kabul ediyorlar, ne kadar da hoşgörülüler!"*

Ama biraz düşünecek olursak, aslında birbirlerini görmezden gelmekten başka bir şey yapmadıklarını fark ederiz. Bunun hoşgörüyle hiç ilgisi yoktur.

"Herkesin fikri kendine."

"Çünkü öyle."

"Bana göre bu doğru."

"Herkesin doğrusu kendine."

"Bu benim seçimim."

"O senin seçimin."

Bu cümlelerin hepsi aslında şunu söylüyor: Herkes evine gitsin ve orada kalsın.

Böyle olursa, en sonunda yalnızca saati sormak, yemek listesini ya da notlarımızı öğrenmek,

gelecek sınavlar ve yarınki hava durumu hakkında bilgi almak için konuşur hale geliriz. Yalnızca bilgi almak ve bilgi paylaşmak için konuşulan bir dünyada yaşamayı kim ister?

Sizinle gelebilir miyiz?

"Hayvanlar üzerinde deney yapılmasına karşıyım," diyor Behiç.

Liza, "Neden?" diye soruyor.

"Neden mi?" diyor Behiç şaşkınlıkla. "E çünkü, hayvanlara zarar vermemek gerekir! Laboratuvarlarda hayvanların öldürülmesi korkunç bir şey."

"İnsanları iyileştiren ilaçlar ve tedaviler bu şekilde bulundu ama."

Behiç düşünüyor. "Yine de, ruj gibi güzellik ürünlerini denemek için hayvanlara acı çektirmek hiç normal değil."

Bu, Liza'nın aklına gelmemişti. Düşünüyor. "Makyaj konusunda sana katılıyorum. Peki ya ilaçlar?"

Behiç başını kaşıyor. Doğru, insanları

öldürme tehlikesini göze alamayız. "Belki ilaçları, bitkiler ya da başka bir şey üzerinde test edebiliriz?"

Liza düşünüyor. "Görürsün, bunun çok pahalıya patlayacağını söyleyeceklerdir."

"Kim? Söyleyecek olan kim?" diye soruyor Behiç.

Liza düşünüyor. Bu konuda bilgi toplaması gerek, bu deneylere kim karar veriyor, hiç bilmiyor.

"Yani sen, hiçbir seçeneğimiz olmadığını, yapacak hiçbir şeyin kalmadığını mı

düşünüyorsun?" diye devam ediyor Behiç.

"Bilmiyorum."

"Bir kere hepimiz, hayvanlar üzerinde denenmiş ürünleri almayı reddedelim."

"Ama ya ilaca ihtiyacın olursa? Ben insanları iyileştirmeyi tercih ederim. Tek bir insanın hayatı, bin hayvanın hayatına değer, öyle değil mi?"

"Hayır, aynı fikirde değilim."

Bu, böyle böyle devam edip gidiyor...

Behiç ve Liza ile oturup, kendi fikrimizi söylemek, yeni düşünceler ortaya sürmek, görüşlerimizi açıklamak, daha önce kendimize hiç sormadığımız sorular sormak isterdik.

Behiç ve Liza'nın birlikte iyi vakit geçirdiklerine hiç kuşku yok. Belki asla tamamen anlaşamayacaklar. Ama en önemli şey konusunda aynı fikirdeler: Görüş alışverişi yapmak, diyalog kurmak.

Anlaşmazlıkları, Behiç ve Liza'yı ayırmıyor; tam tersine, anlaşmazlık, onları düşünmeye ve fikirlerini geliştirmeye iten bir enerji.

Anlaştık!

Saat 19:57... 19:58... Sokaklarda in cin top oynuyor, herkes televizyon karşısına geçmiş.

Saat 19:59.

Tamı tamına bir dakika sonra, yeni Başkan'ın kim olduğunu öğreneceğiz.

Saat 19:59 ve 50 saniye...

Saat 20:00!

Martin'in görüntüsü ekrana geliyor.

Martin kazandı: 12 milyon kişi ona oy verdi; 11 milyon kişi ise Turan'a oy vermişti.

Rafael sevinçten zıp zıp zıplıyor, Melisa da. Nedim başını iki elinin arasına alıp olduğu yere çöküyor, Seçil ağlıyor. Katya bir şampanya patlatıyor, Tim sıçraya sıçraya kadehleri getirmeye gidiyor...

Şimdi ne olacak? 11 milyon insan, Martin'i püskürtmek için silahlara sarılıp savaşacak mı?

Hayır. Her şey sakin.

Bu ülkede, aynı fikirde olmayan herkesin barış içinde bir arada yaşamasına olanak veren, sıradışı bir anlaşma sağlandı. Başkan'ın nasıl se-

çileceği üzerine bir anlaşma. Başkan'ı seçmek için uyulacak kurallar üzerine bir anlaşma:

18 yaşından büyük her vatandaş oy verecek; oyların en az yarısından bir fazlasını alan aday Başkan olacak; Başkan 4 yıllığına seçilecek; oylama gizli yapılacak... ve bunun gibi bir sürü başka kural.

Bu ülkede, herkesin aynı fikirler üzerinde uzlaşmasının olanaksız olduğu anlaşıldığından, fikirler değil, kurallar konusunda anlaşma sağlanıyor.

Dümdüz gitmek olanaksız

"Dümdüz, dümdüz!"

"Biliyorum, ama gidemiyorum! Baksana, çalışma var, yolu sola vermişler."

"Aa, kahretsin, bıktım artık, gecikeceğiz," diyor Ali öfkeyle.

"Neden burda yol çalışması yapılıyor ki?" diye söyleniyor Lorin.

Üstelik, Lorin yavaş gitmek zorunda, yol yokuş yukarı dönerek ve daralarak ilerliyor.

Ali, karayolları haritasını çıkarırken, "Şu anda koca bir çember çizerek geri dönüyoruz. Nereye gidiyoruz böyle?" diye soruyor. Hayatında hiç böyle bir yerden geçmemişti.

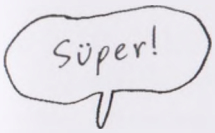

"Sağa bak," diyor aniden Lorin, "manzara harika."

Ali başını haritadan kaldırıyor.

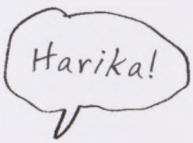
"Vaay! Durabildiğin yerde dur, bu manzaranın keyfini çıkaralım biraz."

Ali ve Lorin her zamanki yollarından saptılar. Bu, sinir bozucu. Ama sürpriiiz! Bu yeni yolda, harika bir manzara keşfetme şansları oldu; bilmedikleri bir açı yakaladılar.

Ali, *"Nasıl olmuş da bu bölgede bunca yıl geçirmemize rağmen hiç buraya gelmemişiz?"* diyor şaşkınlıkla.

Biriyle diyalog kurup aynı fikirde olmadığımızda, Ali ve Lorin gibi oluruz: Yolumuzu değiştirir, her zamanki fikirlerimizden ayrılır, başka düşünme yollarına yöneliriz. Böylece, tıpkı Ali ve Lorin gibi, belki de iyi sürprizlerle karşılaşma şansı yakalarız: Yeni görüşler, ilginç fikirler, farklı dünya görüşleri.

Fikrini değiştirdin mi?

"Hiç anlamıyorum, bana hep ölüm cezasını desteklediğini söylerdin!"

"Evet, ama artık bundan emin değilim. Victor Hugo'nun (Viktor Hügo) *Bir İdam Mahkûmunun Son Günü* kitabını okudum ve açıkçası, artık fikrimden emin değilim."

Oya kendini sorguluyor, fikrinden kuşku duyuyor. Fransız yazar Victor Hugo'nun kitabında, ölüm cezasına karşı savunulan görüşler okudu; bunlar, daha önce hiç düşünmediği fikirlerdi.

"Demek, fikrini değiştirdin! Oysa, çocuklarına hep, 'Sanatçılık gerçek bir meslek değildir,' derdin."

"Evet, doğru, ama sanırım hata yaptım. Bir oyuncuyla ve bir kuklacıyla tanıştım, bana mesleklerini anlattılar, bu da beni gerçekten düşündürdü."

Mete kendini sorguluyor, yanılıp yanılmadığını düşünüyor, fikirlerini yeniden değerlendiriyor.

Oya da, Mete de önemli bir özelliğe sahip: Kendilerininkinden daha güçlü bir mantıkla, daha ikna edici tezlerle karşılaştıklarını kabul edebiliyorlar. Düşüncelerini gözden geçirme, kendi fikirlerine hayır diyebilme cesaretine sahipler: Yani, düşüncelerini oluşturabilme cesaretine...

Aa, korkak tavuk!

"Hadi gel Sinan, Ferit'in mantosunun ceplerine hardal dolduracağız," diye fısıldıyor Aylin'le Tülin. "Kemal ve Semih de gelecek."

Sinan duraksıyor.

"Hadi, ne bekliyorsun?" diye soruyor Aylin.

"Korkak tavuk olma," diye ekliyor Tülin.

Sinan'ın neye karar vereceğini bilmiyoruz, ama arkadaşlarımıza, *"Ben gelmiyorum, size katılmıyorum,"* demenin ne kadar zor olduğunu hepimiz biliriz.

Hayır demek, cesaret ister. Her hayır dediğimizde, başkalarına kötü görünmeyi, yalnız kalmayı, dışlanmayı göze alırız.

Ölüm tehlikesi

Dünyanın dört bir yanında, erkekler ve kadınlar, aynı fikirde olmadıklarını ifade ederek hayatlarını tehlikeye atarlar.

Ülkelerini yönetenleri eleştirmeye, dini düşünceleri sorgulamaya, siyasi düşünceleri tartışmaya cesaret ettikleri için tehdit edilir, saklanmak zorunda bırakılır, tutuklanır, işkence görür, hatta kimi zaman öldürülürler...

Televizyonda öyle dediler

"Anne, bana şu şampuandan alır mısın?"
"Neden ille de onu istiyorsun?"
"Çünkü saçları daha hızlı uzatıyor," diyor Karin.
"Onu da nerden çıkardın?"
"Televizyonda öyle dediler."

Karin henüz 5 yaşında ve televizyonda söylenen her şeye inanıyor.

"Doğru, babam öyle dedi."

"Annem diyor ki..."

"Doğru, bak, gazetede yazıyor..."

Küçükken, büyüklerin söylediklerine inanırız. Eğer babamız, mavi gözlü insanların hepsinin yalancı olduğunu söylerse, biz de öyle olduğunu düşünürüz.

Annemiz, Güneyli insanların iyi olduğunu söylerse, biz de öyle olduğunu düşünürüz. Ağabeyimiz bütün kızların aptal olduğunu söylerse, biz de öyle olduğunu düşünürüz.

Doğduğumuz andan itibaren, aydan aya, yıldan yıla, düşünceler içimizde birikir: Ailemizden, arkadaşlarımızdan, öğretmenlerimizden, televizyondan, gazetelerden, çevremizdeki herkesten gelen düşünceler... Herkes için böyledir bu.

Herkes yürüyüşe!

"Ee, yürüyüş nasıldı? Kalabalık mıydı?"

"Evet, en az 10 bin kişiydik! Yarın da devam edeceğiz. Ama 'Nükleer denemelere hayır! Nükleer denemelere hayır!' diye bağırmaktan, boğazım inanılmaz ağrıyor," diyor Hakan, öksürerek.

"Ben bu nükleer denemeler meselesini pek iyi anlamadım; bana açıklar mısın?"

"Haa, evet, hımm... işte biliyorsun, hımm... biraz karışık, ama herkes bunun bir skandal olduğunu söylüyor."

Hakan bilgisayarını açıp arama motoruna

"nükleer denemeler" yazıyor.

Vay vay vay! Yüzlerce site çıkıyor karşısına. Hakan listedeki ilk siteye tıklıyor.

"Bak sen, bu sitede nükleer denemeleri destekliyorlar. Aslında tezleri aptalca değil," diye düşünüyor, bir yandan da notlar alıyor.

Başka bir siteye tıklıyor. Bu da destekçi.

Üçüncü site: Karşı.

3 saatin sonunda, Hakan nükleer denemelerden yana ve bunlara karşı inanılmaz sayıda görüş okumuş durumda. Hükümetin sitesini de ziyaret etti, projelerini iyice anladı.

Arkadaşına telefon ediyor.

"Zamanın var mı? Nükleer denemelerle ilgili sana epey bir şey anlatabilirim."

Hakan, ertesi gün Özgürlük Meydanı'nda arkadaş grubuna katılıyor. Nükleer denemelerin bir felaket olduğuna ve onları engellemek için kesinlikle her şeyin yapılması gerektiğine emin artık.

Hakan bu sabah uyandığında, neden yürüyüşe gideceğini biliyor. Bugün yürürken, dün de bağırdığı o sloganları neden tekrar bağıracağını biliyor.

Hakan, ne her söyleneni anlamadan tekrar eden bir papağan, ne de nereye gittiğini bilmeden sürüyü takip eden bir koyun. O, kendisi; o, Hakan. Başkalarının fikirlerini kendine ait düşüncelere dönüştürerek kendini inşa eden, düşüncesini inşa eden bir insan.

Evet mi, hayır mı?

Lale, Adil'e evet deyip demeyeceğini bilmiyor. Lale'nin arkadaşları, kulaklarına inanamıyor:

"Herhalde ona hayır demeyeceksin! Hepimiz onun hayalini kuruyoruz, hepimiz senin yerinde olmak isterdik; hadi, elini çabuk tut!"

Akşam odasında yalnız kalan Lale, hâlâ kararsız. Adil zeki, tatlı, zengin, gerçekten

yakışıklı; üstüne üstlük, eğer onunla evlenirse, mahallenin yıldızı olacak.

'Belki de Kerem'e acı çektirmekten korkuyorum,' diye düşünüyor Lale. 'Ama belki bu, Kerem'in umurunda bile değil. Onu rahatsız etmek için, tutup Adil'le evlenecek değilim. Ama, neden olmasın ki? Hem sonra, o aptal, beni sevdiğini söylemek için ne bekliyor? Peki ya arkadaşlarım? Ailem? Adil'e hayır dersem, hepsi benden nefret edecek. Amaan neyse ne, hayır diyorum. Yok yok, evet diyorum...'

Lale ile Lale arasında uzun, çok uzun bir tartışma. Evet demekten yana, evet demeye karşı bir tartışma.

Lale, arkadaşlarının, ailesinin, Adil'in başarısının, Kerem'e karşı hislerinin etkisi altında bir o yana, bir bu yana savruluyor.

'Benim için en önemlisi ne?' diye düşünüyor.

Gösteriş mi? Para mı? Aşk mı? Arkadaşlık mı? Aile mi? Şöhret mi?

Lale çok zor bir şeyin arayışında: Kendisiyle uzlaşma arıyor.

Gerçekten ne düşündüğümüzü bilmek. Gerçekten ne istediğimizi bilmek. Kendimize ait fikirler oluşturmak. Kendimize ait bakış açıları aramak. Kendimize ait fikirler bulmak.

Ne büyük iş!

Kendi kendimizle anlaşmak; işte, bütün hayatı kapsayan bir program.

Brigitte Labbé uzun süre iletişim sektöründe görev aldıktan sonra Paris Sorbonne Üniversitesi'nde felsefe eğitimi gördü. "Çıtır Çıtır Felsefe" dizisi pek çok dile çevrilen yazar, katıldığı konferanslarda çocuklara zor konuların nasıl anlatılacağını paylaşıyor. Labbé, kitaplarıyla çocukların eğitim ve öğrenimine sağladığı katkılardan dolayı Ocak 2019'da Fransa'nın önemli devlet nişanı *Légion d'Honneur*'le ödüllendirildi.

Pierre-François Dupont-Beurier Paris'te lise felsefe öğretmeni. Dizinin yeni kitaplarında felsefi içeriği denetledi.

ÇITIR ÇITIR FELSEFE

Hayatı anlatan kitaplar

İyi ve Kötü
Adalet ve Haksızlık
Gerçekten ve Yalancıktan
Oğlanlar ve Kızlar
Güzellik ve Çirkinlik
Bildiklerimiz ve Bilmediklerimiz
Savaş ve Barış
İş ve Para
Özgür Olan ve Olmayan
Doğa ve Kirlilik
Cesaret ve Korku
Mutluluk ve Mutsuzluk
Liderler ve Diğerleri
Başarı ve Başarısızlık
Haklar ve Ödevler
Ben ve Başkaları
Yaşam ve Ölüm
Beden ve Akıl
Zaman Çok ve Zaman Yok
Söz ve Sessizlik
Aşk ve Dostluk
Şiddet ve Şiddetsizlik
Diktatörlük ve Demokrasi
Küçükler ve Büyükler
Inanmak ve Bilmek
Ahlaki Olan ve Olmayan
Olmak ve Sahip Olmak
Makineler ve İnsanlar
Hatırlamak ve Unutmak
Anlaşmak ve Anlaşamamak
Şans ve Şanssızlık

Çıtır Çıtır Felsefe 30

ANLAŞMAK VE ANLAŞAMAMAK
Yazanlar: Brigitte Labbé, P.-F. Dupont-Beurier
Resimleyen: Jacques Azam

Türkçe yayın editörü: Müren Beykan
Fransızca aslından Türkçeleştiren: Azade Aslan
Editör asistanı: İpek Baysan
Yayın koordinatörü: Özlem Akcan
Son okuma: Hande Demirtaş

Özgün adı: *D'accord et pas d'accord*
© Éditions Milan, 2007
(300, rue Léon Joulin, 31101 Toulouse Cedex 9 France, editionsmilan.com)

Türkçe yayın hakları: Günışığı Kitaplığı, 2016
Yayın hakları, Milan Yayınevi'nden satın alınmıştır.
Tüm yayın hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz ve kullanılamaz.

1. baskı: Ağustos 2017
4. baskı: Ocak 2019
Her baskı 3000'er adet yapılmıştır.

ISBN 978-605-9405-31-7

gunisigikitapligi.com

Kapak uygulama: Yeşim Paktın
Baskı öncesi hazırlık: Songül Arslan
Baskı: Pasifik Ofset Ltd. Şti.
[Cihangir Mah. Güvercin Cad. Baha İş Merkezi A Blok No 3/1 Zemin Kat Avcılar 34310 İstanbul (0212) 412 17 77 Sertifika: 12027]

Günışığı Kitaplığı Yayıncılık A.Ş. • Sertifika: 36737
Büyükdere Cad. Polat İş Merkezi 87/6
Mecidiyeköy 34387 İstanbul
Telefon: (0212) 212 99 73
Faks: (0212) 217 91 74
E-posta: info@gunisigikitapligi.com